

BUITENLES: VOOR MEISJES EN VOORAL VOOR JONGENS!

Dat bewegen en buiten zijn voor kinderen van groot belang is, wordt steeds meer erkend. Meer en meer scholen veranderen hun schoolpleinen in 'gezonde' schoolpleinen. Aan de eerste Nationale Buitenlesdag in 2016 deden 135 basisscholen mee. In 2017 is dat opgelopen tot 1600 scholen. Volgens deskundigen zijn er meer en meer aanwijzingen dat buitenles goed is voor kinderen. Ook leerkrachten zien de meerwaarde van buitenles, blijkt uit een onderzoek van DUO.ⁱ Er zijn aanwijzingen dat met name jongens, die in hun taalontwikkeling aan het einde van de basisschool gemiddeld een jaar achterlopen op meisjes, er baat bij hebben. Jantje Beton en IVN, de initiatiefnemers van de Nationale Buitenlesdag, vragen zich af of dit onderbouwd kan worden en of de voordelen van buitenles niet alleen voor jongens, maar ook voor meisjes gelden.

JONGENS BLIJVEN ACHTER OP BASISCHOOL

Het gat tussen jongens en meisjes wat betreft leerprestaties op school wordt steeds groter: jongens lopen aan het einde van de basisschool gemiddeld een jaar achter in hun taalontwikkeling ten opzichte van meisjes. En de gemiddelde CITO-score van jongens is de afgelopen vijf jaar met 1,5 punt gedaald: sinds drie jaar scoren meisjes hoger dan jongens op de CITO-toets aan het einde van de basisschool, zo blijkt uit een analyse van de CITO-resultaten door de Universiteit Twente en onderzoeksbureau Oberon. Volgens gedragsdeskundige Lauk Woltring zijn er vier factoren die bijdragen aan het steeds groter wordende gat tussen jongens en meisjes: het ontbreken van mannelijke rolmodellen voor de klas, taliger onderwijs, te weinig aandacht voor verschillen in hersenrijping tussen jongens en meisjes en een daling van het aantal uren bewegingsonderwijs.ⁱⁱ

HOE WERKEN HERSENEN VAN JONGENS?

Het brein van jongens steekt anders in elkaar dan meisjes, dat is al zo voor de geboorte. Met name de invloed van testosteron maakt het verschil. Een piek in dit hormoon tijdens de zwangerschap zorgt ervoor dat de rechter hersenhelft van jongens sterker is ontwikkeld dan bij meisjes. Het vermogen tot abstract denken, creativiteit en ruimtelijke vaardigheden is daarom bij jongens vaak groter dan het vermogen tot taal en het goed onder woorden brengen van gedachten en gevoelens (linker hersenhelft). Deze

verschillen in het brein zorgen ervoor dat jongens op een andere manier leren dan meisjes. Jongens verwerken de leerstof op een visueel-ruimtelijke manier, terwijl meisjes dit meer verbaal-linguïstisch doen.ⁱⁱⁱ Testosteron maakt jongens doorgaans beweeglijker, strijdlustiger, competitiever, impulsiever en meer fysiek aanwezig. Vooral bij cognitieve vakken worden jongens vaak onrustig, kunnen ze zich slecht concentreren en blijven ze niet stil zitten. Door dit gedrag, dat als druk en lastig wordt gezien, krijgen jongens vaak meer negatieve aandacht. De kunst is om te proberen het gedrag dat jongens vertonen niet als negatief te zien en het meer ruimte te geven.

WAT HEBBEN JONGENS NODIG?

Uiteraard zijn er ook meisjes die op de jongensmanier leren en jongens die op de meisjesmanier leren. Maar gemiddeld genomen werkt het brein van jongens anders waardoor hun leermethode ook anders is dan meisjes. Jongens leren veel meer door middel van ontdekken, experimenteren, bouwen, competitie en bewegen.^{iv} Aanpassen van de werk- en leervorm kan helpen om de leerprestaties van jongens te verbeteren. Meer ruimte in het onderwijs voor bewegen en voor leren via concrete, uitvoerende taken, zou kunnen bijdragen aan de optimale ontplooiing van jongens.^v In Engeland is een onderzoek gedaan onder jongens die achterbleven met schrijven en lezen. In het experiment gingen ze buiten leren en lezen en werden er competities gehouden. Aan het einde van het experiment waren hun resultaten aanzienlijk verbeterd.^{vi} Emeritus-hoogleraar Louis Tavecchio pleit ervoor: meer buitenlessen en regelmatig naar buiten om energie kwijt te raken. Hierdoor zouden jongens beter gaan leren. En meisjes gaan er niet op achteruit, omdat die zich makkelijker aanpassen aan wat er in een bepaalde omgeving wordt gevraagd van hen.^{vii}

BETER PRESTEREN DOOR BUITEN LEREN

Want meer beweging en meer spelen op school heeft voor alle kinderen voordelen. Het is goed voor de gezondheid en verlaagt het stressniveau. Wanneer kinderen tijdens en tussen de lessen door (buiten) bewegen verbetert dit hun leerprestaties en hun concentratievermogen en zijn ze meer gemotiveerd om te leren. Door meer te bewegen verbetert tevens het lichaamsbesef van kinderen, wat weer bijdraagt

aan hun cognitieve prestaties. Ook gedragen basisschoolleerlingen zich na het buiten spelen beter in de klas en zijn ze taakgerichter, zo laat een literatuurstudie van Mark Mieras zien.^{viii}

Dat niet alleen buiten spelen, maar ook buiten leren positieve effecten heeft op kinderen wordt steeds duidelijker. Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de leerprestaties van kinderen verbeteren wanneer ze vaker buiten leren. Een onderzoek uit 2008 onder 300 Amerikaanse scholieren in Boston toont aan dat onder meer de prestaties op het gebied van rekenen verbeteren naarmate er meer wordt buiten gespeeld en geleerd.^{ix} Een onderzoek uit 2010 laat een zelfde beeld zien: kinderen presteren beter op het gebied van lezen, schrijven, rekenen en overige vakken wanneer de natuurlijke omgeving als leercontext wordt ingezet.^x Door buiten les te krijgen wordt kinderen de gelegenheid gegeven om zelf dingen uit te zoeken en om samen te werken. Het geeft hun de ruimte om te leren door middel van observatie en door het gebruik van lichaam en zintuigen.^{xi}

BEWEGEN IS OOK LEREN

Veel leraren zien de voordelen van buiten leren en willen buiten les geven, maar voelen zich belemmerd door de druk op presteren, testen en taakgericht leren. Door leraren meer ruimte, tijd en handvatten te geven, kan buiten leren onderdeel worden van het leerproces.^{xii} Regelmatig buitenles, waarin bewegen, spelen, ontdekken, observeren en het gebruik van het lichaam centraal staan, biedt kinderen namelijk de gelegenheid hun leerprestaties te verbeteren. Vooral voor jongens zou een leeromgeving met veel beweging en competitie beter werken dan de huidige methode op basisscholen. En hoewel het voor meisjes minder nodig is, zullen ze door buiten les te krijgen er niet op achteruit gaan.^{xiii} Buitenles is kortom voor alle leerlingen, meisjes én jongens, een goede aanvulling op het reguliere onderwijs en daarmee een verrijking voor hun ontwikkeling.

Marijn Plug is freelance schrijver en woont in Amerika. Haar kracht ligt in het samenbrengen van inhoud en vorm. Ze weet kale (onderzoeks)gegevens om te zetten naar een goed leesbaar en mooi vormgegeven product.

REFERENTIES

- i. Winters, B. Jongens steeds slechter in eindtoets van basisschool. In: Algemeen Dagblad, 18 maart (2017).
- ii. Truijens, A. De ideale jongen is een meisje. In: De Volkskrant, Katern, 4 mei (2010).
- iii. King, M. & Gartrell D., Building an encouraging classroom with boys in mind. In: young children, 33-36 (July 2003).
- iv. Delfos, M. Een jongen is geen meisje. In: de wereld van het jonge kind, februari 2004 (2004).
- v. Winters, B. Testosteron in de klas? Laat jongens uitrazen! In: Algemeen Dagblad, 20 maart (2017). En: <http://www.garethmalone.com/programmes/extraordinary-school-for-boys>
- vi. Verploegh, T. Buitenles doet jongens goed: interview met Louis Tavecchio. IVN en Jantje Beton (2017).
- vii. Mieras, M., Buitentijd = leertijd. Een literatuurstudie in opdracht van IVN en Jantje Beton (2016).
- viii. BYEN en PEER associates. Getting Out Gets Results, Environmental education research from Boston and Beyond (2008).
- ix. Chawla, L. & M. Esvalante. Fact Sheet Student Gains from Place-based Education. Children Youth and Environment Center, University of Colorado Denver (2010).
- x. Bentsen, P., Mygind, E., & Randrup, T. B. Towards an understanding of udeskole: education outside the classroom in a Danish context. Education 3-13, 37(1), 29-44 (2009).
- xi. Grinsven van V., Grootheest, A. & Westerik H., Rapportage Onderzoek buitenles, DUO Onderwijsonderzoek (2016).
- xii. Verploegh, T. Buitenles doet jongens goed: interview met Louis Tavecchio. IVN en Jantje Beton (2017).